

Szerkesztői iroda:
A KIADÓHIVATALBAN,
hová
a lap szellemi részét illető közle-
mények küldendők.
Kiadó hivatal:
WOKÁL JÁNOS KÖNYVKERESKEDÉSE,
hová a hirdetések s előfizetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelen minden vasár-
napon egy nagy íven.
ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK
Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve:
Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél . . . . . 2 " "
Negyed . . . . . 1 " "
HIRDETME NYEK DÍJA:
3 hasábos petit sorrett, vagy ennek
helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Városaink.

(B.) Városaink népessége, mint előbbi cik-
keinkben kitüntettük, a művelődési állapotot tek-
intve, 10 év alatt szép haladást tett. Ki lett mu-
tatva az iskolák és tanulók száma, mely jövőre
nézve a haladás folytonosságát biztosítani fogja.
Most vegyük vizsgálat alá, hogy ezen városi nép-
esség, mely a megyében kiváló helyet foglal el,
minő elemekből áll és minő intézményekkel bír?

Az 1881. évi népszámlálás adatai szerint:
Abrudbányán 624 házban lakó 2869 lé-
lek közt magyar 1008, német 53, tót 12, oláh
1689, horvát-szerb 1, egyéb hazai nyelvű 21, kül-
földi nyelvű 1, beszélni nem tudó 84 (gyerek).
Gy.-Fehérvárt 1261 házban lakó 7338 la-
kós között magyar 2520, német 1229, tót 24,
oláh 3112, horvát-szerb 8, egyéb hazai nyelvű
142, külföldi nyelvű 103, beszélni nem tudó 200.
Nagy-Enyeden 927 házban lakó 5362 la-
kós között magyar 3943, német 168, tót 20, oláh
1058, ruthén 1, egyéb hazai nyelvű 14, külföldi
nyelvű 15, beszélni nem tudó 143.
Vizaknán 992 házban lakó 3683 lakós kö-
zött magyar 1104, német 72, tót 2, oláh 2274,
egyéb hazai nyelvű 78, külföldi nyelvű 8, beszélni
nem tudó 145.

Szembe téve a megyei járásokban 35.181
házban lakó többi 159.769 lakóssal az összesen
3804 házban lakó 19.252 városit, úgy találjuk,
hogy a megyében, a járásokban van magyar
17.243, a városokban 8575; m. német 5450,
városokban 1522; m. tót 34, v. 58; m. oláh
127.306, v. 8133; m. ruthén 4, v. 1; m. horvát-
szerb 5, v. 9; m. egyéb hazai nyelvű 3123, v.
255; megyében külföldi 51, városban 127, me-
gyében beszélni nem tudó 5553, városban 572.

Ha a vallási viszonyokat tekintjük, találunk:

	róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti	agostói	helvét	uni- tár.	izrael.	egyéb hitf.
Abrudbányán	592	582	1092	29	365	198	7	4
Gy.-Fehérvárt	1933	1960	1336	318	630	35	1112	14
N.-Enyeden	958	1034	102	174	2843	68	176	7
Vizaknán	216	304	2149	57	953	4	—	—
A városokban	3699	3850	4679	578	4791	305	1295	25
A járásokban	4852	62834	71486	5383	12043	612	1511	48

A nemzeti és vallási viszonyokat egybevetve,
azonnal szembeötlő mindenki előtt, ki megyénk
helyrajzi fekvését és különböző viszonyait ismeri,
hogy e városok a magyar állameszme mind
meganynyi védbástyáit képezik a jelenben is,
mint képezték a multban, és mivel egyszersmind
az általános művelődés fejlesztésére a legtöbb esz-
közzel és intézettel bírnak, — vagyoni erejüknek
lehető kifejtését és támogatását igénylik, hogy mind-
azt, a mit a nemzeti fejlődés és művelődés, vala-
mint a különböző nemzetiségek és vallásuk bé-
kés, együttes élését oly hathatósan elősegítő tár-
sadművelődési élet emelése megkíván, — közvetlenül
megtehessek, vagy elősegíthessék.

E részben természetesen az intelligencia, a
honorator, kereskedelmi és iparos osztályok tag-
jainak jelentékeny száma, tömörülése és közremű-
ködése szükséges. — Így azt találjuk, hogy Ab-
rudbányán van: lelkész 6, tanító 4, orvos 2,
gyógyszerész 3, városi tisztviselő és segédszemély
10, a járásbírósnál 8, ügyvéd 4, kereskedő 14,
szatócs 23, iparos 152, segéd 42, (köztük leg-
több a csizmadia). Ezen kívül van nagyszámu bá-
nyabirtokos és bányaiparos.

Gy.-Fehérvárt van: lelkész 24, rabbi 1, ta-
nár és tanító 23, orvos 5, gyógyszerész 2, városi
tisztviselő és segéd-személy 18, a kir. törvény-
széknél, ügyészségnél és járásbírósnál 34, ügy-
véd 14, kereskedő 47, szatócs 42, könyvkereskedő
1, iparos 355, kir. közjegyzőnél 2.

Nagy-Enyeden van: lelkész 6, tanár és ta-
nító 38, orvos 7, gyógyszerész 2, megyei tisztvi-
selő és segéd-személyzet 31, városi tisztviselő és
segéd-személyzet 17, kir. járásbírósnál 14, kir.
adófelügyelősnél 5, kir. közjegyzőnél 3, kir. tan-
felügyelő 1, ügyvéd 7, kereskedő és szatócs 15,
könyvkereskedő 1, iparos 290.

Vizaknán van: lelkész 7, tanító 11, orvos 1,
gyógyszerész 1, városi tisztviselő és segéd-személy-
zet 15, kereskedő és szatócs 10, iparos 54.

El lehet mondani, hogy a felsoroltak, támo-
gatva a magyar birtokos osztálytól, képezik azt az
elemet, mely buzgón fáradoz a közjóért, mely lel-
kesül minden szépért és nemesért s melynek egyet-
értése nyújtja — a szellemi többségen kívül —
az erőt a magyar állam részére.

Érdemes foglalkozni azzal is: mit teremtettek
ez elemek az egyes városokban az iskolákon kívül.
Ime a csekély népességű Abrudbányán van

2 magyar és egy román casino, egy olvasó-egylet,
egy „vörös kereszt-egylet”, egy tűzoltó-egylet és
egy „polgári segély-egylet” című pénzüintézet.

Gy.-Fehérvárt van egy „casino”, tűzoltó-egy-
let, kereskedő-egylet, temetkezési-egylet, israelita
segély-egylet, magyar és német dalárda-egyletek,
vörös kereszt-egylet, lutheranus női-egylet, israelita
női-egylet, róm. cath. irodalmi-társulat, műkedvelő-
társulat, egy 7 millió forint forgalmu takarékpénz-
tár, és két ipar-egylet. Van továbbá két heti lapja,
u. m. „Közművelődés”, a cath. irod. társulat lapja,
és a „gy.-fehérvári közlöny”. Egészségügyi intéz-
ményei között felemlíthetjük az irgalmas nének veze-
tése alatti, — és az israelita kórházat. A városi
kórház kényszer szüleménye.

Nagy-Enyeden van két casino, egy tűzoltó,
műkedvelő, dalegylet, vörös kereszt-egylet, egy
gazdasági és egy gyümölcsészeti-egylet, egy kise-
gítő-takarékpénztár 800-000 fttal forgalommal,
egy szegényeket segítő és temettető-egylet az u. n.
„szentlélek-társaság” vagy a „kalantosok”, egy
temetkezési-társulat és 6 ipar-társulat. Van két
heti lapja, u. m. „Egyházi és iskolai szemle” pro-
testans lap, és a „Közérdek”.

A városok egészségügyi és esetleg szépítési
helyzetével külön cikkekben fogunk foglalkozni; most
még csak azt említhetjük fel, hogy anyagilag és arány-
lag — elég jó helyzetben vannak, melyet még szi-
gorubb gazdálkodással bizonyára lehet emelni. Így
Abrudbánya bevétel: 12.857 ftt 73 kr, kiadás:
12.537 ftt 80 kr. Gyula-Fehérvár bevétel: 24.696
ftt 78 kr, kiadás: 28.004 37 kr. a kiadás több-
let róvatallal fizetetik. N.-Enyed bevétel: 37.808
ftt 29 kr, kiadás: 37.554 ftt 6 kr. Vizakna be-
vétel: 24.970 ftt 98 kr, kiadás (3500 ftt rend-
kívülit leszámítva) ugyannyi.

Bukovinai magyar testvéreink haza- telepítése.

A bukovinai magyarok hazatelepítésének kérdése
gyorsan halad a kedvező megoldás felé. A hazatérőket a
panaszos Dunaöbölben, az árvíz veszélyétől nagy
munkával és költséggel megvédett termékeny és egész-
séges helyen telepítenék le. Nagy György szegedi jószág-
igazgató által ajánlott és a kormány által helyeselt követ-
kező feltételek mellett. Minden egyes letelepülő család
kap 10 kat. hold földet és 2 hold legelő-illetményt, és
pedig kitűnő minőségűt. A földek 15 évig adómentesek.
Az ármentesítés költségeit a telepesek 37% év alatt tör-

TÁRCZA.

Calicot-bálon.

— Kézirat. —

A mikor beléptem: én voltam az egyedüli maskara.
Köröm is gyűlt azonnal a már meglehetősen számban ösz-
szegyült közönség. A legszigorubb vizsgálatnak és bírál-
latnak vetettek alája . . .

Egyik a fogaimot, másik az államot, a harmadik
tenyeremet ismergette. Én nyugodtan mosolyogtam ma-
gamban, tudtam, hogy fel nem ismer senki.

Csupán egy kopaszodó szakértő járt közel a valóhoz,
mondván: „Hajlandó volnék azt hinni, hogy asszony!”
De azt is lehurrogatták, gunyosan mutogatván talpas te-
nyereimre és tenyeres talpaimra, melyek illetően mivoltá-
nak most vettem először hasznát, mióta felcseperedvén a
gyümölcsfákra mászkálnom szűzi (sokak szerint pláne:
aggszűzi!) minőségem tisztessége nem engedi.

A milyen gúnynyal fogadták a kopaszodó szakértő
sejtelmét, kik közel állottak és látták, oly jellemző kíván-
csisággal siettek felém a kik távol állva az „asszony” szót
csak hallották . . .

(Megjegyzem, hogy ezen sietők legnagyobb részének
jobbik fele az alarcos menetben résztveendő: még akkor
a ruhatárban időzött. Ne öltsetek alarczokat asszonyok,
mert férjietek azonnal levetik a magukét!)

Szerenese, hogy a rendező intésére Rácز ráhuzta az
indulót, melynek ütemei szerint párossával, nagyság és
szín szerint sorakozva jöttek a kék és rózsaszín angyalok,
elvonván én tölem és vonván magukra ugy féltékenységtől
kékülő férjek, mint szerelemtől piruló ifjú és agg fia-
talok figyelmét . . .

Láttátok már Dobó Katicza egyenruhás csapatját

veszedelmes fegyverrel a vállakon és még veszedelmeseb-
bel az arczokon?

Ilyenek voltak ők, csak hogy vállakon nem vala
fegyver, s a mely arczaikon vala, azt alarcz fedte.

Csak egy-egy fenyegető szempár villanyos tüze lö-
velt nyilatkat a megszeppent erősebb gyengékre . . . . .

Es rohant a sok férj, hogy felismerje a saját nejét.
— Ugy sejttem azonban, hogy akadt olyan is, ki a másét
szerette volna a magáival összetéveszteni, csupa tévedés-
ből mondandó el neki ez alkalommal azt, mit egyébkor
nem mer . . .

Hát még a sok óhajbeli, reménybeli és jövendőbeli
férj??! Olyan epedő, pardont kérő pillantásokat vetettek
a veszedelmes szempárok elébe, hogy a külsőleg kegyet-
lennek látszó, de belül jószívű angyalok könyörölni s ál-
arczatlanodni kezdenek, a mi a kegyelem-dőfést adá meg
sok és számos süldő szívnek! . . .

Nem ugy az asszonyok! Ők nem adták meg oly
hamar magukat!! Használták az alkalmat s jól odamon-
dogatának zsarnok férjeiknek s megátalkodott, jóra való
rest vénülő legényeknek! Dícséretükre legyen azonban
mondva, hogy az utolsó szót maguknak biztosítván: végre
mégis visszavonultak, de csak azért, hogy (mint a nap
felhőmezét) levetvén a levetendőket, annál ragyogóbban
jelenjenek meg!

Volt kivülem még egy fekete domino is — de az
csakhamar eltűnt s maig sem sikerült kipuhatónom, hogy
ki lehetett, csupán annyit tudok, hogy n e m íj. dr. N.
A. volt!

Eddig jól ment volna minden, ha egy sajnos félre-
értés a dolgok rendjét meg nem zavarja . . . Az ajtókat
ugyanis egyszerre fegyveres „szegény legények” foglalták
el, három pedig nyilván rablási szándékból a terem kö-
zepéig hatolt . . . Márs jelenlévő fiaí már kardjaikkhoz
kaptak, némely nagyszavú ur már a felesége háta mögött
lett biztos menhelyet, az asszonyok már letépték karpe-
reczeiket és függőiket, lehúzták gyűrűiket, mindent fel-
ajánlván — még férjeiket is! — csak életüknek kérvén

kegyelmet: a mikor a betyárok a maguk módja szerint
engedelmet kérve, csupán néhány négyest loptak el, ne-
hány csárdást tettek tönkre s egyéb bajt nem okoztak:
a végig végkép nem szűnt rémületen kívül . . .

Nem volt maszkjuk s mégis maszkok voltak, nem
igazi betyárok!

Csárdásra fordítá Rácз s kóválygani kezdtek mind-
nyáján a tánc gyönyörében . . . Indulatra jött a fiatal-
ság, sőt a nem fiatalság is! — Majd 20—20 párból álló
két pártra osztott az egész s szembe álla egymással: har-
czolási pillantásokkal, elmés szavakkal és győzni szépség-
gel, szeretetreméltósággal.

Szent Péter kakasa régen hármat kukorigolt, a mi-
kor a zene még mindig szólott.

Volt minden: kitűnő kedv, díszes és számos közön-
ség, jó rendezés, meglehetősen zene, savanyu bor, melegi-
tett ételek, csak calicot nem volt sehol egy sing sem!

Fekete domino.

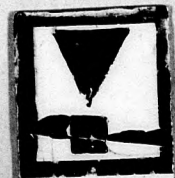
Vadász Judit szeretője.

— Elbeszélés. —

Szegény Judit, ő sem gondolta volna soha, hogy a
Pengő Balázs kékre festett, cserepes házába rakja be
menyasszonyi hozományát.

Még a mikor a mult ősön, — hosszú haja elta-
karta széles vállát, — tilólgatta a kenderét virradattól késő
estig s a szép tiszta kék ég alatt, ezüsfényű holdvilágnál
csattogtatta a tilóját, hogy a mikor más már alszik, ak-
kor láthassa Bálintot, szeretőjét: hej de nem gondolta
volna, hogy felkösse hosszú haját, asszony-módra, Bálint
nélkül.

Csikós Bálint szép legény volt; akár mint egy kis
királyfi a tündérvári kastélyból. Egyenesebb a nádszálnál,
deleceg, büszke a tartása, kacskaringós bajuszának min-
den szála olyan puha, olyan finom, mint a selyem.

lesztik. Az államnak földválság ezimen egy kat. hold után 63 frtot kell fizetni 35 év lefolyása alatt, és pedig azon kedvezményel, hogy a három első évben az ármentesítési költségen kívül semmi sem fizetendő és így a kincstárnak a földválságot csakis a 4-ik terméskor kezdi a telepes fizetni, három termést pedig ingyen vesz le földjéről. A 63 frt földválság félévi részletekben 7 százalékkal törlesztetik és így minden telepes 32 éven át egy hold után évenként 4 frt 41 krt fizet, holott ezen földék évi hasznobere 14—15 frt. A lelkész, tanító és jegyző 10—10 kat. holdat kapnak ingyen. A regale egészen és azonnal a község tulajdonába megy át és jövedelme lelkész-fizetésre, templomépítésre és egyéb községi célokra fordítatik. Azon telepes, kinek vagyoni viszonyai megengedik, hogy 10 holdnál több földet vegyen, kaphat többet is.

Ki van tehát jelölve a hely, mely családi tűzhelyt ad hazatérő testvéreinknek; és meg vannak szabva a földtélékek, melyek mellett ők földet és hazát nyerhetnek. E földtélékek egy édes vágynak szüleményei: vajha őket minél előbb e haza hű fia sorában üdvözölhetnők. És fogjuk üdvözölni: ez er igazi magyar áll készen indulni nagy magyarországra. És az első ezert a második és harmadik fogja követni: az első ezer 20 ezernek törli meg útját: Andrásfalva után Józseffalva, Fogadj Isten és Isten segits, kelnek utra csak legyen hely, hol a munkában edzett karok szorgalmuk gyümölcseit találhatják. Hely leszen. A Dunaöbölzetben folyik a munka. Páncsovánál már ezen és a következő évben 500 bukovinai magyar családot lehet elhelyezni. Pár év leforgása alatt új falvak támadhatnak az Al-Dunán, új és magyar falvak, melyekben minden egyes szív a magyar hazáért dobog, mely örök hállára kötelezi el őket akkor, midőn az idegen földön elcsigázott népet keblére fogadja.

A hazatérni vágyó első ezerek csak egy akadály van utjában. Költség nélkül vannak. A mi kevesük van, nem tudják pénzre tenni, s pedig hogy a nagy és nehéz utat megtehessek: személyenként 20, — összesen tehát 20000 frtra volna szükségök.

Tomka Károly, az andrásfalviak ref. lelkésze, e 20 ezer forintért fordul magyarországhoz. Nem ingyen, hanem kölcsönön kéri. Semmi esetre sem ingyen. E 20 ezer forint, a mint Tomka mondja és mi is valljuk: „busáson visszafizeti magát”. „Ezer munkás — és ezer magyar — várakozik reá, hogy ércz karokkal vissza adja.”

Magyarország gondoskodni fog róla, hogy ez összeg mihamarább meglegyen. Nagy Györgynek, a hazatelepítés ügyében alakult országos bizottság elnökéhez, Somssich Pálhoz e czélből intézett levele, valamint Somssich, Apponyi és b. Pronay Dezső alább olvasható „felhívása” élénk viszhangot fog kelteni minden magyar kebelben; a magyar társadalom meg fogja tenni kötelességét és nem marad süket hazatérni vágyó magyar testvéreink segélykérese iránt.

A hazafias adományok átvételére lapunk szerkesztőse a legnagyobb készséggel vállalkozik, és egyuttal kéri városunk és megyénk lakóit, hogy e szent ügy oltárára filléreiket meghozni sziveskedjenek.

NAPLÓ.

Febr. 14. A közigazgatási bizottság gyűlése. A hivatalos tagok mindnyájan, választottak közül négyen voltak jelen. Elnöklő főispán

Nem is tudta megérteni soha Judit, hogy az ő édes anyja miért ellenzi, miért tiltja barátságát? — Mert az nem elég ok arra, hogy az apja rossz hírből áll, tömlőczét látott, olyan betyár-féle ember.

Az apja gonoszságáért nem kell mindjárt a fiut is elítélni; ne legyen az ember olyan ránkortartó, ezime mintyés. —

Különbön is János bátya a mióta hazakerült a fogásból, sánta lábbal, fél vak szemmel: sem embernek, sem állatnak semmit sem vét. — Kiköltözött a faluból, jótova a határszélen húzódott meg; háznélküli koldus ember menedéket talál nála bármily késő éjszakákon.

Nem is hallzik semmi róla. Csak úgy néha ünnepeken tekintget be a koresmába, mint más ember. — Tán nem is a pálinkáért, hisz' azt künn is megihatná, oda vinné neki Bálint; — de a szive hozza be, hogy embert lásson, oktassa az ifjúságot, — a mint mondja.

Elbeszéli századikszor, csak azt hajlja mind halálig, hogy az az átkozott törvény oka minden gonoszságnak a világon. Azok a nagy szemöldökű, ráncos képű méltóság bírák nem viselik szívöken a szegény ember baját, gondját, csak a magok zsebéből töltik. S elzárják a szegény embert a maga igazságáért. Őtet is ártatlanul sanyargatták tiz álló esztendeig. — Mert biz' ő azt nem nézhette, hogy egyiknek annyi legyen s a másiknak éppen semmi. Szemet vetett két csikóra, el is hozta a ménésből, maradt még az uraságnak akár száz is. . . . S mégis csak elcsukták érte!

Hát azt istenes, ép ember, hogy viselné boszulatlan. Meg is kapta ám az árát kevély képű porkolábja a törvénynek. Mert az istentelen népség kutyább még az uraságnál, törvényt is. Nem elég, hogy éhezette, sanyargatta, vasba verte, hanem még azt is kívánta, hogy szólítsa uri módra. Uri módra, mint egy királyt: kutya népet. Eb az a ki kigondolta, tán a nyelve sem mozogna ilyen szóra. . . . Felemelte a jobb keze bilincsenek három fon-

a gyűlést megnyitván. — alispán jelenté, hogy az engedélyezett 8 közig. gyakornoki állomásra a pályázat kihirdetett. Mogosi Marinescu Samoilla iparkihágási, diódi Stán Sofron mezőrendőri, alamori Florea Toma mezei munkabéri szerződési ügyekben hozott II.-od fokú elmarasztaló határozatok jóváhagyattak. A törv. hatósági utak beutazása végett a kir. építészeti hivatal részére szükséges utazási átalány megállapítása a megyei közgyűlésnek tartatott fenn. Bedő Sámuel utbiztos a rendkívül elhagyatott szárazvámi utat jó karba hozván, munkássága elismerésül 40 frt jutalom szavaztatott meg. Fugadi Toma György részére kivételes növelési engedély, Preszákai Popa Mafej és Mitea Isaila, kis-keréki Ludvig Simon, ispánlaci Jákob Alexandru, háportoni Beberat Petru, m.-beczei Vas János, o.-herepei Diódi György ideiglenesen a katonaságból elbocsátatnak, tóhái Deák Valériu pedig atyjának csak ideiglenes munkaképtelensége miatt visszautasítottak. Kir. adófelügyelő jelentése szerint január hóban befolyt 28031 frt 33 1/2 kr adó. Hátralék 639035 frt 99 1/2 kr; hadmentességi díjban bejött 1725 frt 12 kr; hátralék 55260 frt 75 1/2 kr. A kedvezőtlen eredmény folytán a kimondott felelősséget 5 állami adó végrehajtóval 22 község ellen fogantatva vette. A földadó egyénekenkénti előírására határidőül február 15-ike tűzött ki; a házadó kivételi jegyzékek bevételek. Kir. adófelügyelő beigazolt előterjesztésére a preszákai buzdi és megykeréki jegyzők ellen fegyelmi kereset indított. Több adóleírás után 9 ingatlan eladás határozatott. Az árvaszéki jelentések után Póka főmérnök jelenté, miszerint az államot állapota jó. Az obrátsai Székás-híd helyreállítása elrendeltetett. A közmunka váltásból befolyt január hó végeig az 1881. évi kirovából 20229 frt 53 kr; hátralék 1316 frt 47 kr; az 1882. évi rovatból 16781 frt 92 kr; hátralék 4269 frt 88 kr. A zalathnai uton, az u. n. „nagyhegyen” levő szakasz biztosítása érdekében készített tervek és költségvetések közlekedési miniszteriumhoz felterjesztettek. A kir. tanfelügyelő jelentése után a kir. ügyész jelenté, hogy a gy.-fehérvári kir. törvényszéki és a járásbírósi fogházakban összesen 151 elítelt és 76 vizsgálat alatti fogoly van, bemutatta egyszerűsrendű a mult évről szerkesztett bünygi statisztikát (melyet külön ismertettünk.) Dr. Magyarai főorvos jelentése szerint januárban az egészségügyi állapot kedvezőtlen volt; a légzőszervek hurutos bajai, tüdő- és mellhártya-lob, a hólyagos himlő, roncósuló toroklob (42 beteg közül 28 halt meg) voltak a feltűnő kórok. A lefolyt hóban meghalt N.-Egyeden 19; Gy.-Fehérvárt 12; Vizaknán 9; Abrudbányán 9; összesen 46. A m. kórházban ápolgatott 77 beteg, gyógyult 27, meghalt 2.

Német felszólalás a Schulverein ellen.

A nyugat-poroszországi konzervatívok közlönye, a Danziger Allg. Ztg. megemlékezőn a Schulverein berlini gyűlése által nemrég elfogadott rezolúcióról, e megjegyzéseket fűzi hozzá:

„E beavatkozás egy más állam belviszonyaiba s e fenyegető beszéd egészen alkalmas az Ausztria-Magyarország s Németország közti barátságos viszony megzavará-

tos kis golyóját s úgy sujtotta homlokán, hogy elájult ott előtte. — Köszönje a jó istennek, hogy nem halt meg. — Hanem aztán a nagy urak ezért is tovább tartották a hüvösön. Ott sem volt neki igaza s így egyszer sem tiz év alatt; a mig aztán rendre-rendre ilyen kis esete-patoban vak lett az egyik szemére, sánta az egyik lábára.

Akkor hazabocsátották. Felesége, élettársa addig-addig siratozta, mig a bánat sirba vitte. Csemetége. — a fincska nagy legény lett; — de sokan kancsalul nézték, mert Csikós Bálintnak hívták. „Epen olyan, mint az apja” mondta egyik. „A tömlőczben hal meg még ez, úó csak majd meglátják kendtek” — szólt a másik.

Hogy örvendett János bátya, szegény szive majd kiugrott kebeléből. — A mikor fiára nézett: buját, baját elfeledte.

Feleségét elsíratta, kiköltözött a faluból s úgy élt — a mint már elmondtuk — Bálintjával. Tanította, a mint tudta, jóra, szépre, igazságra.

Bálint Juditot szerette, járogatott is hozzája hébe-korba; de csak titokban tehette, ha hívta a tiló nyelve. Mert a Sára nén' szájjára nem akart volna kerülni magáért sem, Juditért sem.

Hej, de a világ kincséért sem bántották volna egymást — mint más teszi — gonosz, álnok kívánsággal, csókra csókka. öleléssel, meg egy izetlen szóval sem. Mért is vágnak le a buzát, ha éretlen? Tudnak várni aratásra.

Mert a Judit édes anyja, Sára néne, sokáig volt kuratórné, tanította a leányát, mint afféle belső asszony; hogy ha nem is látja senki, lát az Isten. . . . s legényt csókolni nagy vétek. Tudta Judit s nem is tette.

Hiszen bizonyosság a hold is, a csillagok, a kőrísfa lombja, a mely csendesesen reájok omlott, hangot hallott, könyvet látott — de azt sem adta tovább másik fának, vagy embernek.

sára s ezért nagyon is ideje erőlyesen felszólani az ily — csaknem azt mondhatni, Skobelev-féle — expektorációk ellen. Németül érezni, németkúnt cselekedni becsületbeli kötelessége minden németnek; de az ily éles s viszonyokkal összhangzásban sem álló berlini tiltakozásokkal aligha használnak a magyarországi németeknek.

Mindenek előtt azt kel kérdeznünk, miként gondolkoznak e dolgokról maguk a magyarországi németek? S konstatalnunk kell, hogy a magyar államkötelékhez tartozó németajku elemek — a 200.000 szász egy részének kivételével — nem német, hanem magyar érzelműek. Vessünk csak egy pillantást a magyar főváros német nyelven megjelenő lapjaira, s azt fogjuk találni, hogy mindannyi teljesen magyar, azaz nemzeti állásponton áll. S járjuk be Budapest utcáit s a ki tudja, hogy még csak néhány évtizeddel ezelőtt is a német elem volt ott uralkodó. csodálkozni fog a német czégtáblának aránylag csekély száman.

A németül beszélő elemek nem állnak a magyarosítási buzgalomban a született magyarnak mögötte, nemcsak a magyar nyelvet tanulják meg, hanem eddigi német nevüket is magyarosítják: a Schwarzból Fekete, a Müllerből Molnár, a Weiszból Fehér lesz. Mindent összevéve, meglehetősen hiábanvalónak látszik előttünk a német Schulverein egész működése. Ha maguk a magyarországi németek tiltakoznának a kormány némely rendszabályai ellen, bizonyára nem lehetne szavunk ellene; de valóban furesán hangzik a magyarországi németiség névében való berlini tiltakozás akkor, midőn a magyar fővárosnak s Erdély kivételével az egész országnak német ajku elemei helyeslik a kormány eljárását.

A Schulverein fellépése csaknem azon benyomást kelti, hogy — a mit nem akarunk hinni — kevesebbet gondol a németiség ápolásával Magyarországon, mint azon szövetségnek megzavarásával, mely különösen az utolsó évben a legnehezebb viszonyok közt biztosítá a világbékét. Csak hogy a Duna mentén remélhetőleg nem sokat adnak a Bunsen-féle emberek beszédére.”

Az álarozos calico-bál.

Oly rég eltűntek társas multságaink sorából az álarozos bálók, hogy nevékon kívül alig emlékeztünk egyébre belőlök. Rólok alkotott fogalmainkat is csak a hírlapi tudósításokból tengettük nagy nehezen, hogy épen kine muljanak az árnyékvilágból; de egy nálunk és általunk rendezendő e fajta multság gondolata ritkán kísértett, mert legcsekélyebb bizalmunk sem vala sikerülhetőségéhez. És ez nagyon természetes. Egy kis városban, a hol mindenki töröl-hegyre ismeri egymást, az álaroz nem fedez, s így a titkoszerű ismeretlenség által nyújtott előnyök kizsákmánylása sem lehetséges, elannyira, hogy nálunk minden álarozos bál többé-kevésbé halva született és születik. A közelebről február 24-én rendezett álarozos-calico bálon mind e körtünetek észlelhetők valának. Pedig alig emlékszünk bábra, a melynek annyi apja és anyja lett volna, mint ennek. A létrehozása körül kifejtett tevékenység és ernyedetlen buzgalom ellen nem is lehet semmi kifogásunk. Előkelő és művelt közönségünk legellenállhatatlanabb és legügyesebb hőgyei léptek sorompóba, hogy a maskirozott Terpsichore zászlója alá mentől számosabb kiveket toborzzanak. Ezt az eredményt el is érték. A közelebről lefolyt bálók egyike sem tudott annyi párt felmutatni, mint ez. A valóban szép és válogatott közönséget a minden szépre fogékony szem igazi lelki gyönyörrel szem-

S mégis, mégis . . . tudta más is a titkos találkozás. Ferkó, az a gonosz suhancz a szomszédból. Rájok lesett, tovább adta, tódította nagyzólassal. — Megtámadta komámasszony Juditot is szentöl-szembe. — Bálintot is, csábítónak elnevezve.

Azt csak el sem is hihették, hogy Judit különb nálóknál, s nem harap tiltott gyümölcsbe, mint a többi, mind a mennyi tette volna. Sugdosódtak kárörömmel, de az ég nagy esodájára, még nem jutott el a hír a Sára néne füleibe.

Félt is ettől szegény Judit.

Bálint pedig fitykösével csak azért is leballagott még az este. Ugyis hátha az utolsó? Kezdi már elmarni őket. Remegve fogadta Judit, könnyes szemmel. Ferkó pedig ismét leste két társával, hogy legyen reá bizonyosság — s úgy sugják be Sára nének bizonyosra.

Felkaczagtak hahatával, hogy jobban boszantsák őket. Nem is kell több. Ne bántásólok az oroszánt, gyáva népek. Oda ugrott, innen-tulról, agyba-főbe elpufálta fitykösével. Bal közü volt szegény Bálint, azért került lepedőbe gonosz Ferkó, — félig halva vitték haza. — Bálint pedig elítelve négy hónapra kenyér- s vízre.

Szegény Judit! Nem volt többé maradása az anyjától. A reménynek vége, vége. Most már nem egyezik belé szerelmökbe semmiképpen, — ha kiszabadul is Bálint.

A farsang első hetében megtartotta kézfogóját Pengő Balázs, házához vitt feleséget, — nem szerető feleséget, — a szép Judit személyében.

(Vége köv.)

léte. A calicoban álarcezzal megjelent hölgyek díszes menete mint valami delejes áramlat hullámzott a közönség között. Az álarcezz alól kiragogyó szemekből pattogtak is a villanyszikrák, de a nyelvek, mintha csak azok lett volna az álarcz, alig perdültek olykor egy-egy félnék élezre; pedig ellenség volt elég, s a capitulatio is gyorsan bekövetkezett volna. Fájdalom! a kardok hüvelyökben maradtak, s a nyil-harczól minden nagyobb veszteség nélkül menekültünk. Az egész nem volt egyéb, mint „álarcezos menet villanyvilágítás mellett.“ A villanybatteriak a szép maszkok szemében voltak elhelyezve. Vagy talán valami vallásos szent borzadály kötötte le a más-kor oly édesen „esevegő“ nyelvecskéket s kárhoztató nagybőjtű vezeklő néma bójtölésre. A vezeklők a várakozásukban fájdalmasan csalódott kíváncsiak valának, kik szívvel és maszkkal vértezett nyelvek élet-halál harcát várták, hol a legveszedelmesebb tüzfegyver gyilkos golyóként fogja szórni a régi rejtegetett, féltékenyen őrzött titkokat, leszakítja az álarceztlanok álarcezt, kizavarja biztosnak vélt menedékhelyökből az u. n. régi szép emlékeket, felbolygatja szívek a megüledett tarka-barka tartalmát. Mind ez (sajnos!) nem történt; s így ez a bál egy bizonyos tekintetben még is csak álarcezos bál maradt. Hejh! pedig mennyi hiábán kutatott sohajnak lehetett volna nyit-jára akadni! mennyi régi seb nyerhetett volna gyógyító-balsamot! s mennyi szív kapott volna édesen kintző sebetket! . . . Kár, hogy a támadó sereg oly nagy lelkű volt! kár, hogy olyan hamar visszavonult! legnagyobb kár, hogy olyan hamar lelélezta magát! . . . Az egész eredménytelen esztározás nem több mint egy rövid félóra alatt véget ért, s alig maradt belőle egyéb, mint egy pár rosszul maszkírozott betyár a vesztett csata gyászmagyar-jaiként.

A tüneményeszerű gyorsasággal tovareppt álarcezos multság után a közönség csakhamar a táncz muzsájának vigasztaló karjaiba menekült. A négyeseket 40 pár tánczolta. Feltűnően szép látványt nyújtott a világos kék és rózsaszínű egyenruha. Itt már félelemmel tapasztalhattuk, hogy a z egyenruha nőknél kétszerte ellenállhatatlanabb, mint a férfiakon. Calicoban jelentek meg: gr. Busseul Henrikné, özv. br. Splényi Gézáné, br. Splényi Henrikné, Baresay Tima, Zeyk Gáborné (Diód), dr. Bocz Józsefné, dr. Magyarai Károlyné, Póka Kálmánné, Vajna Károlyné, Hegedüs Gyuláné, Varró Róza, Zalányi Irma és Róza (Ob-ráza), Návrául Josefina és Vilma, Winkler Bella, Zakariás Anna, Molnár Olimpia (Tövis), Lázár Czili és Irón, Wint Kata, Ungár Háni. Ott voltak továbbá: Balkay Ist-vánné, Czirner Józsefné, özv. dr. Donogány Jakabné, Dancs Mózesné, Gáspár Jólán, Krizmanics Vilmosné, Müller Mihályné, Székelyhidi Janka, Török Bálintné, Török Bertalanné, Ungerpek Miklósné, Váro Ferenczné, Vajna Janka, Veres Jánosné stb.

Az aláírási ivre tekintve szinte nehezünkre esik az ott voltak névsorát azoknál szakítani félbe, a kik aláírtak, és még sem voltak ott, hanem testületileg elmaradtak. Jól esik reménylenünk, hogy máskor a némileg kö-telmező aláírás nélkül is nemcsak névleg, hanem tényleg is ott lesznek.

A multság olykor-olykor tüzesen felvillanó kedélyes-séggel reggel 4 óráig tartott. Mi türes-tagadás kedély-asszonyosság e bálban nagyon szeszélyesen viselte magát.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy a Sátor J. karnagy vezetése alatt álló fiatal zenekar legteljesebb meg-elégedésünkre játszott, s így a további pártolást méltán megérdemli.

Sorainkat azon óhajással zárjuk be, hogy egy ne-talán jövőben is rendezendő calico-bálon harcra késze-ben jelenjünk meg mindnyájan.

Figyelő.

LEVELEZÉS.

Gyula-Fehérvár, 1883. febr. 22.

(C.) A „Közérdek“-nek városunkban több és szor-galmas külmunkatársa van. Ez egyfelől fokozza polgártár-saink érdeklődését ezen beces lap iránt; másfelől tanu-ságot nyújt az iránt, hogy többek által és több szempontból megbeszélgettetvén és megvitattatván a „Közérdek“-ben városunknak anyagi, társadalmi és szellemi viszonyai, polgártársainkban a közérdek iránti buzgalom és lel-kesezés örvendetes fejlődésnek indult. — Mennyire lan-kadtak és fásultak voltak e tekintetben a kedélyek az alig mult időkben. Mennyire elhagytak, háttérbe szorítottak, sőt egyenesen letiporáltak voltak csak napok előtt is váro-sunknak anyagi és szellemi érdekei. — Egy heti lapunk is volt: znglap a szó teljes értelmében, mely nem a köz-célnak, hanem undorító személyes piszkoknak szolgált. S ma? Képzett és tekintélyes férfiak tömörültek a „Gyula-fehérvári Közöny“- körül, melyben városunk kép-viselője, Lukács Béla, is szelleműs és érdekes „fővárosi levelezéseivel“ olvasóját gyönyörködteti. — Volt polgár-mesterünkről, tanácsünkről és képviselőtestületünkről elég ha hallgatunk. A közigazgatás illő és követelt tekintély-nek emelésére a polgármesteri nevet ma tisztelet és be-csület övezi; a tanács eljárásában és intézkedéseiben mind inkább visszanyeri hatósági méltóságát; a közgyűlés pedig izetlen korcsmai jelenetekről elbucszva, a város közér-

dekeit megfontoltan és higadtan tárgyaló testületté vál-tozott át.

S mindezen előnyös változást derék polgármesterünk, Novák Ferencz, idézte elé erélyessége, buzgósága, mun-kássága, becsületessége és igazságszeretete által, miért az egész lakosság vallás- és nemzeti különbség nélkül meg-hajol előtte. A társadalomban részébe jutott tisztelet és tekintélynél fogva a közérdek iránt buzgókodókat maga köré csoportosította; eddig nem létezett, a közügyek iránt nemesen érdeklődő és a közjó emelésére törekvő pártot alakított, hogy a nagy munkát sikerrel végezhesse. Az olyan közegeket, kik haladásában gátolják, eltávolítja, mert reá nézve csak a köz az irányadó. — Árva- és majorsági pénztárunk nem annyira a pénztárnoknak akarathányából, mint tehetetlensége miatt egy tört kerék volt. Bekövet-kezett a pénztárnoknak lemondása és annak egy erélyes és képzett pénztárnok általi helyettesítése. — Tört ke-reke volt városunk közigazgatási gépezetében a városi tiszti ügyész, cardinalis hivatásának, főtendőinek és kö-telességeinek mulasztások általi megszegése folytán. Mint tudjuk, már bekövetkezett tiszti ügyészünknak lemon-dása is, hogy helyet adjon másnak, ki hivatásának meg-feleljen. — Valódi szegényfoltja volt eddig nem csak városunknak, hanem egész megyénk, sőt országunk kö-zigazgatásának a városunkba szabályrendelethez ugyan be-belelegett, de tényleg sem városunk, sem a megye ha-tósága alá nem állott Maros-Portus községe. Állam államban volt ezen kis helység. Független fejedelme a bíró, mi-nisztere a jegyző volt, lakossága pedig a bíró és jegyző önkénye alatt felejtett, zaklatott és nyomorgatott egyének. Ezen dicsőséges uralomnak is vége szakadt már. — Így rendre tisztulunk, így haladunk. S hogy a „Gyulafehér-vári Közöny“-, az új polgármester megválasztása ötletéből irt vezércikknek czimszavaival éljünk, nálunk így: — h a j n a l o d i k.

Alsó-Fehérmegye közigazgatásának multját mint-a-szerűség jellemzi. Elvitázhatlan az, hogy a multnak fénye jelenleg közigazgatásunkat nem környezi. De környezheti. Megyénk közigazgatásának élén álló intézői közigazgató-silag legelsüljedtebb városunkról meggyőződést szerez-hettek, hogy: „akárj és meglesz!“ — A legutolsó köz-séggel szemben is azon törvényes eljárás, erélyesség és tapintatosság igényeltek, a mit városunkban a polgármes-teri hivatal alig elmúlt betöltése alkalmával tanusítottak. Ez uton a multnak fénye újból ragyogni fog.

Nem fogom elmulasztani legközelebbi levelezéseim-ben, ha azok szívesen fogadtatnak, a városunk és megyénk közigazgatása terén észlelt hiányokat és szükségeknek mutatkozó teendőket tárgylagosan megbeszélni.*)

Gy.-Fehérvár, 1883. febr. 28.

Gy.-Fehérvár város képviselőtestülete febr. 26-ikán ismételtén, de ez alkalommal rendkívüleg egybehívott közgyűlést tartott. A v. polgármester ennek egybehívását legfőképp azon indokból eszközölte, mert városi tiszti ügyész Filep György, hivatalos állásáról lemondván, — tekintettel a tömeges teendőkre, de különösen a városi köz-és árvapénztárt érdeklő és sürögő elintézését igénylő ügyekre, a megürült állomás haladéktalanul kellett hogy betöltsék.

Városunk tanácsánál hatalmason megnyílt a lemondások sora. Alig hogy Novák polgármester a közügyek küzdterére lépett, a közvetlen előtte lelépett két hatósági személyt rövid pár hét alatt más kettő követte.

De — ad rem.

A közgyűlésen szép számmal jelentek meg a kép-viselők, mert hisz tisztviselői-választás forog kérdésben, tehát nagy volt az érdeklődés. De látni lehetett a hallgatóság között a földmivelő népek is nagy számát, ér-deklődőn a tárgysorba felvett azon ügy iránt, mely a városi legelőknél meghatározott feltételek mellett újabban lett haszonbérbe adását tárgyzta.

A közgyűlés tárgyai és határozatai egyébiránt rövi-den leírva a következők voltak: 1. Elnöklő polgármester előterjeszti tiszti ügyész, Filip Györgynek hivataláról lemondását, ajánlván a megürült állomásnak, tekintettel a halmozott teendőkre, nyomban betöltését. A lemondás tudomással vétetvén, a megürült állomás azonnali betöltése mondatván ki, tiz képviselő írásbeli ajánlata folytán — minthogy más ajánlat nem érkezett be — ügyvéd Czir-lea Mihály megválasztott tiszti ügyésznek nyilvánítat-tik, ki a szabályszerű esküt a közgyűlés előtt le is tette; ezt követőleg köszönetét nyilvánítja ki a benne helyezett bizalomért, de utóbb visszavonja és kimondja, hogy háláját a közügy terén tanúsítandó pontos és lelkiismeretes működésével fogja annak idejében a képviselő tes-tülettel szemben kimutatni. — Czirlea Mihálynak a tiszti ügyészi állásra lett megválasztása folytán, helyébe a gaz-dasági és jogügyi szakbizottságokba Salmen Frigyes és árvaszéki pótelnökké ügyvéd Coseriu János választatik be. — 2. Polgármester bejelenti, hogy a képviselő tes-tület megbízása folytán M.-Portus községe, most a város VIII-ik városrészének rendezése körül az előleges intéz-kedéseket megtette, több kezelési könyveket s nevezetesen az adó-tabellákat és a kataszteri birtokleveleket volt községi elöljáró, utóbb városrészi biztos Demján Jánostól átvette s ez utóbbtól számadást vett be, melyből 65 frt felhajt-hatatlan összeg és 23 frt 50 kr pénztári maradék derült ki. Együttal egy helyettes rendőr-biztosat alkalmazott Frid Albert személyében azon megbízással, hogy egy tizedest és két éjji őrt választasson meg; utóbbiakat a városrész (község) lakosai által fizetendő 40—40 frt összeg mellett. Polgármester intézkedése jóváhagyolag tudomásul vétet-vén, Frid Albert alkalmazásában a következő általános

*) Csak minél gyakrabban.

Szerk.

szervezésig megerősítették, s részére 100 frt, a tizedes részére pedig 60 frt évi fizetés s a sóhivatali levélhordó részére levelek és kézbesítések behozásáért 6 frt jutalom díj szavatattik meg. — A számadások rendén kintűnt 65 frt felhajtathatlan összeg töröltetik s a 23 frt 50 kr pénztári maradék bevételeivel tanács megbizatik. — 3. Pol-gármester előterjeszti a m. kir. pénzügyi hatóság ajánlatát a ezukor-, kávé- és sörfogyasztási adónak 3228 forint 28 kron leendő megváltása iránt. A képviselő testület sem a megváltásba, sem pedig a kiegyezésbe nem ereszkedik. Elvárja a törvényes eljárás utján a reá utalást, de a kö-zönség megterhelhetése esetére a felfolyamodási jogot fen-tartja. — 4. Városi főjegyző Apolzan Ignác 100 forint előleg megszavazása iránti kérelme, megszavaztatik 10 frt havi részletekben való törlesztés kötelezettsége mellett. — 5. Pénztári jelentés, miszerint néhai peaztárnok, Ko-csis Mihály 10 drb takarékpénztári részvénye letétbe he-lyeztetett, tudásul vétetik azon jóváhadással, hogy eset-leg a nevezett pénztárnok hibájából a pénztárban felme-rült károk fedezéséül szolgáljanak. — 6. Pénztári jelentés, hogy bor- és must behozatali javadalomhaszonbérő Glück Rudolf 1879—1881. évi 120 frt óvadék pénzének elköny-velése nem fordul elő; az ügy megvizsgálása a jogügyi bizottságra bizatik. — 7. Tanács jelentés, hogy az 1883. évi költségvetés felsőbb jóváhadást nyert, tudásul vétet-ik. — 8. Jelentés, miszerint a takarékpénztár a kórház-alap javára 46 frt 67 krt adományozott, köszönet kife-jezése mellett tudásul vétetik. — 9. Tanács jelentése, hogy a közpénztárnak egy államkötvénye 78 frt 60 kron értékesítettett, tudásul vétetik. — 10. Tanács előterjeszti a városi legelőknél a f. évi február 26-án tartott árverés utján 3 évre megszabott feltételekkel lett újabbi haszon-bérbe bocsátásáról az árverési jegyzőkönyvet, melynek tanúsítása szerint évi 770 forint 1 kr bérfizetése mellett Glück Jakabné vált haszonbérővé. Tudásul vétetvén, ta-nács a további intézkedésekkel, tiszti ügyész pedig a szer-ződvény szövegezésével bizatik meg. — 11. Tanács elő-terjeszti a pénztárkimutatásról, hogy a közönség kal-marboltjának bérlelője 90 frt felhajtathatlan bérhátralekkel tartozik. A hátralek leírásba hozatván, tanács a további intézkedésekre utasittatik.

A tárgysor lejárván, az ülés feloszlott s a képvisel-ők meglegedést viszusztukrózó arcezzal hagyták el az üléstermet.

r. l.

Felhívás.

Bukovinai magyar véreink közül ezer haza, Magyar-országba készül. Csak arról van szó, hogy előlegezzük nekik az utiköltséget, ezer embernek huszezer forintot. Adakozzunk! Hazafiui bizalommal fordulunk Magyarország közönségéhez s nem kételkedünk benne, hogy aláírások utján rövid időn beszerezhető lesz a huszezer frt uti-költség, s ithonn üdvözölhetjük hazánk fiait. — Az adó-mányok átvételére a napilapok t. szerkesztősegeit kérjük. Budapest, 1883. február 28.

Somssich Pál. Gr. Apponyi Albert. Br. Próray Dezső.

— Bukovinai magyar testvéreink részére a „Közérdek“ szerkesztőségéhez eddig elé követ-kező adományok gyűltek be: Medgyes Bálint 20 frt, Török Bertalan 1 frt, dr. Bartók György 1 frt, Dezső Zsigmond 1 frt, Herepei Károly 1 frt, Varró Geó 1 frt, Garda József 1 frt, Nagy La-jos 1 frt, Miksa Miklós 2 frt; összesen 29 frt.

Meghívás.

Arany János születésének évfordulóját kö-vető vasárnap, márczius 4-én, délután 3 óraker a régi városház nagytermében a nagyenyedi Beth-len-főtanoda ifjusága a nagy költő emlékezetét nyilvánosan megünnepli, s ez ünnepre az érdekl-ődő művelt közönséget tisztelettel meghívja.

IRODALOM.

Arany János élete és összes munkái. A meg-boldogult költő életrajza — írta Ercsey Sándor, a költő sógora — valamint összes művei teljes kiadásban nem sokára elhagyják a sajtót. A nagy becsű mű kiadá-sában jelenik meg, egyszerű antiqua betűkkel, keskeny kis oktávban. Az „Edition de Luxe“ csupán 100 példány-ban kerül ki a sajtó alól; az első példányok előfizetője József főherczeg, kinek iránta való figyelmét a költő egy strófával örökítette meg, melyet életében nem akart kinyomatni, de mely most a „Toldi szerelmébe“ fel fog vétetni. Az életrajzból közöljük a következő megragadó kis költeményt, melyet Arany egyetlen leányának, a fia-talon elhalt Juliskának sarkkörére vésetett:

Midőn a ronsolt anyagon Diadalmas lelked megállt: S megnézve bátran a halált, Hittel, reményel gazdagon Indult nem földi utakon, Egy volt közös szent vigaszunk: A lélek éli! találkozzunk.

Arany János dalaira bocsátott ki előfizetési fel-hívást a Révai-testvérek könyvkiadó hivatala. A dala-mokat Arany János szerzette, énekre és önálló zong-orára Bartalus István dolgozta fel. (Kb. 20 eredeti kép-

pel; rajzolja Gyulai László. Pompás album-kiadás negyedik alakban; számos initialéval és emblém-al; kartonpapíron nyomtatva.) A nagy díszszel kiállítandó mű körülbelül május hó derekán fog megjelenni és tartalmazni fogja a következő költeményeket, dallamaikkal és képekkel: „A tudós macskája.” Arany János költeménye 3 képpel. „Igyunk biz azt egy kiesit.” Arany J. k. 1 k. „A hegedű száraz fája.” Arany J. k. 2 k. „Népdal: Kondorosi esárda mellett.” Arany J. k. 2 k. „Zách Klára.” Arany J. költeménye 3 k. „A toronyban delet harangoznak.” Petőfi S. költ. 3 k. „A tintás üveg.” Petőfi S. költ. 2 k. „Hozzám jösz-e (csillagnak születél).” Petőfi S. költ. 1 képpel. „Csokonai.” Petőfi S. költ. 1 k. „Toborzó.” Amadé L. költ. 2 képpel. — A tiszta jövedelem az Arany-szobor javára fordítatik. A rendelések illetve az előfizetések a Révai-estvérek könyvkiadóhivatalához (Budapest VI. váci-utca 11 sz.) küldendők. A munka előfizetési ára: fűzött példány 4 frt, diszkötésű példány 6 frt. Azonkívül készülni fog 25 pompás díszpéldány az amatőrök számára, legfinomabb hollandi merített Van Geldern papíron; e példányok mindegyike folyó számmal lesz ellátva és hártya-borítékba fűzve és csakis a megrendelők számára készül; ezen példányok előfizetési ára fűzve 10 frt, félbőr-amatőr-diszkötésben 14 frt, (25-nél több díszpéldány csak azon esetre fog nyomtatni, ha több megrendelés érkezik be.) E dalokra, melyeket a nagy költő „félíg vakon és süketen, beteg ágyhoz kötve, szemvedései közepett” szerzett, felhívjuk olvasóink figyelmét.

A „Közérdek”-re, mely egyre nagyobb pártolásnak örvend, márczius hóval új előfizetést nyitunk.

VEGYES HIREK.

— **Az adózó közönség figyelmébe.** A folyó 1883. évi háza-dó kivétési lajstromok a község (város) házáznál 8 napi közzemlére kitétetnek, mindenki általi megtekintetés végett; miről az adózó közönség oly hozzáadással értesítetik, hogy netalán fellebbezések a fenn kitűzött határidő alatt a községi eljárásnál (városi polgármesternél) benyújthatók. A mondott határidőn túl beadott fellebbezések figyelembe nem vétetnek. — **N a v r a t i l G y ö r g y,** m. kir. adófelügyelő.

— **A nagyenyedi dalkör** 1883 évi márczius 3-án a régi városház nagytermében saját alapja javára hangversenyt rendezett. Műsora: 1) „Élj őseink hazája,” honfidal Schumann-tól. A dalkör. 2) „Nem nézek én,” Huber K.-tól. A dalkör. 3) A rákok. Normand J.-tól. Szavaltat Balázs J. által. 4) Országos bordal. Thern K. A dalkör. 5) Magyar népdalok változatokkal. Fuvola-solo dr. Nagy Albert által vonó-hangszer-kísérettel. 6) „Huzad cigány.” Huber K. A dalkör. 7) A szatécok. Bartalus I. A dalkör.

— **Balog Vilmos,** ezelnai Balog József m. bizottsági tag fia, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszteriumban tiszteletbeli titkárrá nevezetett ki a hazai iparügyek fejlesztése körül tanúsított működése elismerésül.

— **Gyászhir.** Kerekes Sámuelné, szül. Pajna Nina életének 28-ik, holdog házasságának 9-ik évében febr. 28-án hosszús szenvedés után elhunyt. A derék nő, a szerető édes anyát, ki három nevetlen árvát hagyott maga után, e hó 2-án kísérték ki a m. vásárhelyi ref. temetőbe.

— **A n.-enyedi Bethlen-főiskola ifjusága** önképző köre által 1883. márcz. 4-én tartandó Arany-émlékünnepély tárgysora: 1) Himnusz (Erkel.) Előadja a főisk. zene- és énekkar. 2) Emlékbeszéd. Irta és felolvassa Ferencz Samu III-ad éves theológus. 3) Óda. Irta Gáspár János I. é. th. Előadja Ujvári István III. é. th. 4) Ima. (Verdi.) Előadja a főisk. zenekar. 5) Arany János lírai költszete. Irta és felolvassa Csekme Ferencz III. é. th. 6) Szózat (Mester K. szerint.) Előadja a theol. dalkör. 7) Arany költeményeiből szavaltak Benedek Károly (II. é. b.) és Nagy Árpád (I. é. b.) 8) Induló. Előadja a főisk. zenekar.

— **Asszony-népén** mult hó 21—22 éjjel egy csapat farkas berontott a faluba és ott hallatlan vakmerőséggel Makaria Demjánál egy juhot, Pallos Samunál 2 juhot széttéptek, s midőn onnan elriasztották, Járai Ferencz-nél, a kapun beugorva, a csűrben egy juhot szag-gattak szét.

— **Tordoson** Sárkány Sámuel udvarbírótól 40 véka csős törökzúbat ismeretlen tettesek a napokban elloptak. Fritsch segéd-szolgabíró az éjjeli őrk ellen is megindította az ügyben a vizsgálatot.

— **Hibaigazítás.** Legközelebbi számunknak „A mult napjainból” czimű tárczacikke utolsó kikezdésében hibásan szedetett „október 10” „19” helyett.

Az akadémiának feb. 26-án igen érdekes ülése volt. Az érdeklődés tárgyát a millennium, a honfoglalás ezere-dik évének kérdése tette. A miniszterium ugyanis kér-dést intézett az akadémiához a magyarok államalkotásá-nak tárgyában. Az akademia a kérdést a II.-ik osztály-hoz tette át, a II.-ik osztály a történelmi bizottságnak adta ki a történelmi bizottság az ahoz értő egyesektől kért véleményt, s ezek véleménye alapján kimondta, hogy a honfoglalás 888—909 közt történhetett. Gyulai

Pál indítványára, többeknek hozzászólása és Pulszky Ferencz humoros beszéde után, az akademia a II.-ik osztály ez elterjesztését ugyanezen osztályhoz teszi vissza, hogy adjon véleményt arra nézve is, hogy ugy a bejöv-etel, mint a honfoglalás, melyik évben ünnepelehető meg a legtöbb valószínűséggel, s a bejövételnek, vagy az ország elfoglalásának ezer éves fordulója ünnepeleendő-e.

KÖZGAZDASÁG.

Szabad-e a mustot cukrozni?

Igen nagy gazdasági jelentőséggel bír az a kérdés, vajjon szabad-e a mustot cukrozni? Szabad-e a musthoz, a mely, talán a rosz esztendő miatt, vagy mert homokon termett, nem elég édes, cukrot adni?

Ismeretes, hogy már régen ajánlották a bor javításá-nak ezt a módját; így Chaptal, Petiot, nevezetes pe-dig Gall.

Hogyha a must nem elég édes, akkor, hiányozván belőle a cukor, a mely erjedésekor a bor szeszet, az al-koholt adja, a bor igen gyenge, könnyen megtörő lesz; sőt e mellett, habár eredeti és hamisítatlan, még egész-ségtelen is a bor. Az olyan bor t. i. tulságos sok borkő-savat tartalmaz s ennél fogva zavarja az emésztést. Ezen hibákon könnyen lehet segíteni, mondja a chemikus; csupán a szőlő természetesen cukrával azonos természetű cukrot kell adni a musthoz, s most elerjed az a musttal, s alkoholossá, izessé, zamatosá meg tartóssá teszi a bort s egyszersmind eltávolítja a fölösleges borkősavat, mert a fölösleges borkősav az alkoholosabb borból kicsapódik. — Hogyha cukrot adnak a musthoz, az még egy kevés vizet is elbír, s épenséggel nem veszít kellemetes s egész-séges tulajdonságából a bor; sőt könnyebbé s egészségesebbé válik.

A bornak ezt a javítását művelik is Francia-országban továbbá Németországban, és nálunk is. A mig azonban a francia borgazda szabadon gallozza, illetőleg petiotozza a borát, addig ez Németországban és minálunk csupán titokban történik, mert ama borjavításnak rosz a hire.

A rosz hirt pedig onnét szerezte magának ez a bor-készítés, hogy titokban lappangván ügytelenül meg czel-szerületlenül alkalmazták. A szőlő cukorjával rokon nád-cukor helyett, a mely tisztán erjed el a borban, az u. n. szőlő-vagy krumpli-cukrot s ennek is legolcsóbb faj-táját hsználják, a mely nem erjed el teljesen a borban, sőt néha 30—40 százalék erjedhetetlen maradékot hagy vissza a borban; ez a maradék kellemetlen ízű, egész-ségtelen; a cukor pedig elerjedésénél ügylátszik, hogy kevés kzmásolaj képződésére is ad alkalmat, a mely anyag kellemetlen ízűvé s fofáját okozóvá teszi a bort.

Ezen okból az egészségtan igen szigoruan elítéli ennek az u. n. szőlőcukornak a használatát a bor keze-lésében s vele együtt az egészségügyi közigazgatás is ül-dözi a bort, a mely kimutatathólag cukorral javítottat.

Nem szabad azonban szemet hunynunk a meglevő viszonyok előtt; nem szabad megfelekednünk arról, hogy a phylloxera pusztítása nemsokára nálunk is, ugy mint Franciaországban, meg fogja tizedelni — ha nem felezní — a nemesebb fajú és termési szőlőket. Homoki borok fognak valószínűség szerint tulsulyra vögödni, a termés mennyiségét illetőleg, s akkor a gazdaságnak eltebe vágó feladata lesz — ha ma még nem is az — hogy behatóan foglalkozzék ama gyengébb termések javításával.

A legközelebbi időben gazdasági és egészségügyi szem-pontból égető kérdés lesz a bor javítása s ebben a kör-désben első szereppel fog birni a must cukrozása.

Kíváncos e szerint, hogy ismerjük, mit vall a tudomány a cukrozásról? s erre nézve igen tanul-ságosnak látszik ama jelentés, a melyet Franciaországban, a pénzügyminiszter felszólítására, a legelső francia hyge-nikusok, chemikusok és gazdák (közöttük Dumais, Bou-singault, Buchardat, Teisserenc de Bort Leon Say) nem rég adtak. A jelentés vejeje következő egyhangulag adott pontokba van letéve:

1. A must cukrozását elő kell mozdítani.
2. A cukorzásra csakis a kristályos nád- vagy répa-cukor használtsassék.
3. A borkészítésre szánt cukor denaturálása ma még nem ajánlatos.
4. A cukor adója hogyha alább szállítatnák, a must-cukrozás nagy kiterjedést venne; ez pedig előmozdi-taná a cukor-ipart s egyszersmind nagy jótéteményt árasztana az összes népességre.

A jelentés részletesen okadatozza azután eme négy pontot; azon négy része a jelentésnek, a mely a cukor-adó alábbszállításának jótékony hatását a népességre fej-tegeti, oly szép s oly mély gondolkodást árul el, hogy nem mulasztatom el, hogy főbb vonásaiban ne közöljem.

„A szőlő — mondja — egészen más ellenségnek van kitéve ma, mint régebben, a mikor a közlekedés lasu-volt, a mikor a gazda csupán a fagytól, az esőtől vagy a szárazságtól vagy az ide való férgektől tarthatott. Ma a minden irányba sokasodó és sebesedő közlekedés elhozta a phylloxerát az oidiumot, a „mildew-t, s alig harmincz év alatt mindenféle elterjesztette. Ma uj fegyvereket kell

a szőlőgazdának adni szemközt az uj helyzettel, külön-ben elvész a szőlőtermelés, alászáll a borkorfyasztás s helyére ül a pálinkaivás.

Mig a cukororfyasztás állandó marad évek óta, nem kell-e megijednünk, látva, miként emelkedik, Frohamosan, a pálinkaorfyasztás? Vegyük Párist. A mig a borkorfyasz-tás az utolsó 10 év alatt állandóan 4 millió hektoliter kör-ül volt évenként, addig a pálinkaorfyasztás 60-000 hek-toliterről 132-000-re emelkedett!

Mennyi agyvelő megrontás, mennyi házi baj, meny-nyi horhelység, vétség és bűn, mennyi gyógyíthatlan be-tettség, kora halál és örökölt senyvedés rejlik ama számok-ban, melyek a lebuok kicsapongásait jelzik, mig a cu-kororfyasztás a családi élvezés jelképe

Tagadhatatlan, hogy a szeszes italokkal visszaélés egyik legnagyobb veszedelme a modern népeknek s száza-dunk óta egyre jésztöbb mértéket ölt. Hatvan esztendő előtt ez a baj ismeretlen volt Franciaországban; ma ál-talános. A bor drágasága terjeszti.

A cukoradó csökkentése lehetségessé tenné, hogy nagyobb mértékben használják a cukrot a szőlőgazdák a mikor általa egyharmaddal sőt felével is növekedhetnék a borkorfyasztás, a mi által azután a phylloxera okozta kár részben pótolhatótnék.

A cukor nem luxus s nem csupán az édeskes em-berek asztalára való; az valódi eledel, a melyet minden nép felvesz tápláléka közé. Sok eledel van, a melyet meg-unnunk; a kenyeret és cukrot ellenben nem unjuk meg, ha na-ponta élvezzük is. És ha igaz, hogy valamely nép vagyono-sodásával növekedik a cukor használata, világos, hogy a civilizációval meg esökkenie, sőt teljesen megszűnne kell a cukoradónak.

Anglia megmutatta erre az utat. Miután fokonkiat esökkenette a cukoradót, végre teljesen beszüntette azt, így szentesítve R. Peel nemes gazdasági politikáját, az „olesó megölést.” — A midőn, szakítva a régi szokással, szabaddá tette az élelmi szerek behozatalát hazájába, üd-vös eredményt remélt, de a siker sokszorososan felülhaladta várakozását. London munkás népessége, a melyet az egész-ségi dolgokban vakság vértelenné és senyveső tett az-előtt, alig husz év alatt mintegy uj fájja változott, piros arezezal, pozsgás erekkel.

A francia bizottság eszmejárása megkapó, igaz és nem mindennapi.

A borhamisítás ellen, a mesterséges bor-elkészítés ellen zsömbeskedés nem non plus ultrája a nemzetgaz-dasági s nevezetesen az egészségügyi politikának. Az ér-telmetlen és egészségtelen borkészlet üldözni kell, igenis; de a mellett nyílt szemmel kell látni s utját kell egyengetni az oly eljárásoknak, a melyeket — mint a francia bizottság oly találóan mondja — az uj viszonyok kényszeritenek reánk, vagy a melyeket a haladó tudomány a gazdának, a nemzetgazdaságnak, a közegészségnek aján-dékul hoz.

E sorokban felhívni kívántam az illetékes szakkörök nagyobb érdeklődését borászatunk s egyszersmind köz-egészségügyünk eme fontos n.ozzanatára.

(„O. H. L.” után.)

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN.

SZILÁGYI FARKAS.

KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

Sz. 544.—883.

közig.

Árverési hirdetmény.

Nagy-Enyed város közönségének a piacon levő 1. házszám alatti vendéglője **folyó 1883. évi ápril. hó 24-től** három egymásután következő évre haszonbérbe adása czéljából **folyó évi márczius hó 5-én délelőtt 10 órakor** a városház ülés-termében szóbeli és írásbeli zárt ajánlatok elfoga-dása mellett árverés fog tartatni.

Az árverési feltételek a városi kiadóhivatal helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Kikiáltási ár egész évre 500 frt, melynek 10%-a az árverés megkezdése előtt bánatpénzül leteendő vagy az írásbeli zárt ajánlatokhoz csato-landó.

A városi tanácsból.

Nagy-Enyed, 1883. február 23-án.

2—2

Kovács Gyula,

polgármester.

A lóliirt tisztelettel tudatja a nagyérdemű közönséggel, hogy üzletében 1878—79-beli

hegyaljai jó asztali bor

kapható literes palaczkokban 30 krajczárjával.

2—2

UNGERPEK MIKLÓS.